

BANGKIT BERJUANG PENJAJAH DITENTANG

NOTA EFEKTIF

PAHLAWAN TEMPATAN

Tokoh	Kawasan / Negeri
Dato' Maharaja Lela	Perak
Yamtuan Antah	Negeri Sembilan
Dol Said	Naning, Melaka
Dato' Bahaman	Pahang
Haji Abdul Rahman Limbong	Terengganu

Tokoh	Kawasan / Negeri
Tok Janggut	Kelantan
Sharif Masahor	Sarawak
Mat Salleh	Borneo Utara
Antanom	Borneo Utara
Rentap	Sarawak

PAHLAWAN TEMPATAN

Biodata Tokoh Pejuang	Sebab Penentangan	Peristiwa Penentangan
<ul style="list-style-type: none"> Dol Said Nama sebenar ialah Abdul Said bin Omar atau dikenali sebagai Penghulu Naning Seri Merah Raja Dol Said. Dilahirkan tahun 1773 dan berasal daripada Suku Semelenggang 	<ul style="list-style-type: none"> Naning merupakan kawasan bersempadan dengan Melaka. British mendakwa Naning ialah jajahannya, Dol Said membantah. Dol Said enggan membayar cukai hasil tahunan satu persepuluh kepada British. Dol Said berusaha untuk mempertahankan kedaulatan Naning. 	<ul style="list-style-type: none"> 1831, British menyerang Naning tetapi kalah. Dol Said menang kerana menerima bantuan ketenteraan dari Ulu Muar, Sungai Ujong, Seri Menanti dan Rembau. 1832, British menyerang Naning dan mengalahkan Dol Said. Kekalahan disebabkan sekutu Dol Said menolong British. Dol Said menyerah diri, diberi pencen, sebidang tanah dan dibawa ke Melaka.
<ul style="list-style-type: none"> Rentap Nama sebenar ialah Libau anak Ningkan Pemimpin orang Iban di Nanga Skrang, Sarawak 	<ul style="list-style-type: none"> James Brooke menghapuskan petempatan orang Iban di Nanga Skrang. James Brooke menganggap orang Iban sebagai lanun. 	<ul style="list-style-type: none"> 853, Rentap berjaya menyerang kubu James Brooke di Nanga Skrang. James Brooke menyerang balas dengan membakar 20 buah rumah panjang di kawasan Rentap. 1854, James Brooke menyerang Rentap di Sungai Lang. Rentap berundur ke hutan dan membina kubu di Bukit Sadok. 1861, James Brooke menyerang kubu Rentap. Rentap berundur ke Ulu Entabai

Biodata Tokoh Pejuang	Sebab Penentangan	Peristiwa Penentangan
<ul style="list-style-type: none"> • Tok Janggut • Nama sebenar ialah Haji Mat Hassan bin Munas • Dilahirkan tahun 1853 di Kampung Jeram, Pasir Puteh, Kelantan 	<ul style="list-style-type: none"> • Tok Janggut tidak bersetuju dengan pengenalan Sistem Penasihat British. • Penduduk tempatan dipaksa menerima sistem cukai dan peraturan tanah baharu yang membebankan mereka. • Peraturan baharu British menimbulkan kesulitan kepada penduduk tempatan. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1915, Tok Janggut menyerang dan berjaya menguasai Pasir Puteh. • British menyerang balas Tok Janggut yang berkubu di Kampung Dalam Pupuh • Tok Janggut terkorban dalam pertempuran itu.
<ul style="list-style-type: none"> • Sharif Masahor • Nama sebenar ialah Sharif Masahor bin Muhammad al-Shahab. • Berasal dari Kampung Igan • Merupakan pembesar Sarikei di Sungai Rajang, Sarawak 	<ul style="list-style-type: none"> • Menentang James Brooke kerana menguasai Sarikei. • Penguasaan James Brooke menyebabkan Sharif Masahor kehilangan hak dan kuasa sebagai pembesar di Sarikei. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1859, Sharif Masahor bersama-sama Datu Patinggi Abdul Ghafur Temenggung Hashim berpakat untuk mengusir keluarga Brooke di Kuching. • Sharif Masahor menyerang kubu Brooke berhampiran Sungai Rajang di Kanowit namun gagal. • Sharif Masahor dibuang negeri, manakala Datu Patinggi Abdul Ghafur ditangkap oleh Belanda dan dipenjarakan di Betawi
<ul style="list-style-type: none"> • Dato' Maharaja Lela • Nama sebenar Dato' Maharaja Lela Pandak Lam • Orang Besar Berlapan Perak yang mentadbir kawasan Pasir Salak 	<ul style="list-style-type: none"> • Residen British J.W.W. Birch campur tangan dalam pentadbiran negeri dan adat resam orang Melayu. • Residen British mengambil alih kuasa sultan dan pembesar tempatan. • British memperkenalkan cukai baharu yang membebaskan rakyat. • Residen British bersikap angkuh dan sombong. 	<ul style="list-style-type: none"> • Februari 1875, Sultan Abdullah, Dato' Maharaja Lela dan pembesar Melayu Perak membuat bantahan terhadap campur tangan British. • September 1875, Dato' Maharaja Lela bersetuju mengambil tanggungjawab untuk membunuh Residen British, iaitu J.W.W. Birch. • November 1875, J.W.W. Birch dibunuh oleh Seputum atas arahan Dato' Maharaja Lela di Sungai Perak, Pasir Salak. • 1877, Dato' Maharaja Lela dan Seputum ditangkap dan kemudian mereka dijatuhi hukuman gantung.
<ul style="list-style-type: none"> • Yamtuan Antah • Nama sebenar ialah Tunku Antah Raja Radin • Merupakan anak Yamtuan Besar Negeri Sembilan 	<ul style="list-style-type: none"> • Yamtuan Antah menentang British kerana mencampuri urusan pentadbiran di Sungai Ujong • British menyokong Dato' Kelana yang mendakwa Terachi ialah wilayahnya. • Yamtuan Antah tidak bersetuju dengan tindakan British menyokong Dato' Kelana. • Yamtuan Antah bimbang British akan meluaskan kuasa terhadap wilayah lain. 	<ul style="list-style-type: none"> • 1875, berlaku pertempuran di Paroi. • Yamtuan Antah berjaya menawan Paroi, namun British menyerang balas dan akhirnya berjaya mengalahkan pasukan Yamtuan Antah. • 1876, Yamtuan Antah berunding dengan British untuk menamatkan persengketaan. • Hasil rundingan tersebut, Yamtuan Antah diiktiraf sebagai Yamtuan Besar Seri Menanti.

NOTA EFEKTIF

Biodata Tokoh Pejuang	Sebab Penentangan	Peristiwa Penentangan
<ul style="list-style-type: none"> Dato' Bahaman Nama sebenar ialah Abdul Rahman bin Imam Noh Dikenali sebagai Dato' Bahaman Orang Kaya Semantan 	<ul style="list-style-type: none"> Dato' Bahaman kehilangan hak memungut cukai dan dilucutkan gelaran sebagai pembesar. Dato' Bahaman menentang pembinaan balai polis di Lubuk Terua yang merupakan kawasan pengaruhnya. 	<ul style="list-style-type: none"> 1891, Dato' Bahaman mengetuai serangan terhadap British dan berjaya menawan Lubuk Terua. 1892, Dato' Bahaman mematahkan serangan British di Semantan. 1894, Dato' Bahaman menguasai Kuala Tembeling dan Jeram Ampai. 1895, Dato' Bahaman berundur ke Kelantan setelah British menawan semula Jeram Ampai.
<ul style="list-style-type: none"> Mat Salleh Nama sebenar ialah Datu Paduka Mohammad Salleh bin Datu Balu Dilahirkan di Inanam, Sabah Berketurunan Bajau dan Suluk 	<ul style="list-style-type: none"> Menentang SBUB kerana tidak mengiktiraf kedudukannya sebagai pemerintah di Sandakan, Mengatal, Inanam dan Pulau Gaya. SBUB mengambil alih hak memungut cukai dan mengadakan peraturan baharu yang membebaskan rakyat. 	<ul style="list-style-type: none"> 1897, Mat Salleh dan pengikutnya menyerang kubu SBUB di Pulau Gaya. Mat Salleh mendirikan kubu lebih kukuh di Tambunan setelah kubunya di Ranau dimusnahkan oleh SBUB. 1900, SBUB melancarkan serangan besar-besaran dan menyebabkan Mat Salleh terkorban. Perjuangan Mat Salleh diteruskan oleh Mat Sator yang berpusat di Kampung Kapayan Lama, Tambunan.
<ul style="list-style-type: none"> Antenom Nama sebenar ialah Ontoros bin Buyusan Dilahirkan tahun 1873 di Silar Pinikit Salangit, Ulu Sungai Tahol, Pensiangan, Sabah 	<ul style="list-style-type: none"> SBUB menjadikan kaum Murut sebagai buruh paksa untuk membina jalan raya. SBUB tidak menghiraukan adat dan kepercayaan penduduk dengan menceroth kawasan hutan yang dianggap mengganggu roh nenek moyang mereka. Pengenalan cukai baharu yang membebaskan rakyat. SBUB tidak membenarkan penduduk membuka tanah untuk pertanian 	<ul style="list-style-type: none"> Antenom mengetuai pahlawan Murut untuk menentang SBUB dan membina kubu di Silar Pinikit, Salangit, Ulu Sungai Tahol, Pensiangan. 1915, Antenom melancarkan serang hendap dengan menggunakan tombak, pedang dan sumpit terhadap SBUB di Pensiangan dan membina kubu di Sungai Salangit. Antenom akhirnya menyerah diri kepada SBUB untuk menyelamatkan keluarga, pengikut dan kaum Murut.
<ul style="list-style-type: none"> Haji Abdul Rahman Limbong Nama sebenar ialah Haji Abdul Rahman bin Haji Abdul Hamid Dilahirkan tahun 1868 Meninggal dunia tahun 1929 di Mekah 	<ul style="list-style-type: none"> British memperkenalkan undang-undang baharu yang membebaskan rakyat seperti peraturan tanah untuk petani menjalankan kegiatan pertanian. British mengancam untuk mengenakan tindakan undang-undang sekiranya penduduk tempatan enggan membayar cukai. 	<ul style="list-style-type: none"> 1922, Haji Abdul Rahman Limbong bertindak sebagai peguam di mahkamah dan berjaya membela petani yang ditangkap kerana menentang peraturan baharu di Kuala Telemong. 1928, petani dan pengikut Haji Abdul Rahman Limbong telah menawan balai polis di Kuala Berang. British melancarkan serangan balas Haji Abdul Rahman Limbong ditangkap atas tuduhan menghasut dan dihukum buang negeri ke Mekah.